СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 217. | Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 18. вересня, 1923. | VOL. XXXI. | No. 217. | Jersey City, N. J., Tuesday, September 18, 1923. | THREE CENTS

ЦІЛИЙ СТЕЙТ ОКЛАГОМА У ВОЕННІМ СТАНІ

ОКЛАГОМА СИТІ, 15. вересня. — Губернатор стейту Оклагоми проголосив военний стан в цілому стейті.

Проклямація вказує, що причиною зарядження є заходи потайної організації Ку-Клакс-Клена захопити в свої руки владу уряду. Губернатор визиває до служби 6,000 стейтового війска.

Проклямація поставила губернатора сейчас проти стейтової леґіслятури; члени леґіслятури, обурені зарядженнем военного стану, хочуть скликання надзвичайного засідання леґіслятури, щоби обжалувати губернатора за надужитте своєї влади. Губернатор на се відповів, що він арештує кождого, хто противиться його зарядженням.

МАЙНЕРИ ЗІЗДЖАЮТЬСЯ НА КОНВЕНЦІЮ

СКРЕНТОН, Па., 16. вересня. — Представники місцевих майнерських юній з цілого округа твердого вугля починають вже зізджатися сюди на конвенцію, яка має рішити, чи потвердити угоду, зроблену з представниками властителів представниками уряду майнерської юнії.

Урядники юнії, які робили угоду, почуваються певними, що конвенція зарядить потвердженнє угоди, та що робітники вернуть сейчас до роботи. Сподіються короткої конвенції.

АМЕРИКА — КРАЙ ПІЯКІВ

САРАТОГА СПРІНҐЗ, Ню Йорк, 16. вересня. — Сенатор Водсверт, промовляючи на конвенції стейтового Американського Леґіону, заявив, що Злучені Держави від часу заведення прогибіції стали народом пияків. Він радив звести якісь обмеження прогибіційного закона, бо через нарушуванне прогибіції зростає серед молодежи тайне питте та погорда до закона.

ПРОТИ ПІДВИШКИ ЦІН УГЛЯ

МЕДИСОН, Вискансин, 15. вересня. — Губернатор стейту Висканзина вислав до Пиншо, губернатора стейту Пенсилвенії, листа, в якому в відповідь на його запити заявляє, що він буде докладати всіх старань, щоби ані один цент з підвишки робітничої заплати, признаної в контракті властителями копалень твердого вугля, не перейшов як тягар на споживачів вугля.

Однак губернатор заявляє рівночасно, що хоча його стейтова влада має дуже свобідну руку в поступованню в таких справах, мимо сього він не думає, що стейтові уряди потрафлять богато зробити так довго, поки федеральний уряд в се не вмішається.

НОВІ ПОЧТОВІ ПРИПИСИ

ВАШИНГТОН, 15. вересня. — Почтовий уряд видав розпорядок, що властителі нових домів винаймлюваних більшому числови комірників, повинні помістити в коритари такі почтові скринки, щоби в них можна помістити журнали й газети.

ЗРІСТИ ЧИСЛА СМЕРТНИЯ ПРИ ПОРОДІ

ВАШИНГТОН, 16. вересня. — Видана Діточим Бюром статистика показує, що число женщин, вмираючих при родах, є дуже високе.

З усіх країв найнизчу смертельність з тої причини показує Данія, де на тисячу родів вмирає всего 2 жінки. За сим краєм ідуть за порядком: Швеція, Голяндія, Норвеґія, Італія, Ураґвай, Япан, Анґлія, Фінляндія і так далі аж до тих, що мають найвисшу смертельність роділь. Тут належуть: Злучені Держави, де вмирає 68 роділь на кождих 10,000, Бельґія з 72 та Чіле зі 75 смертями на кождих 10,000 роділь.

ПРОТИ КАРИ СМЕРТИ

БОСТОН, 16. вересня. — Перед конвенцією Вязничного Товариства виступав тут з промовою Л. Лоес, начальник стейтової нюйорської тюрми в Синґ-Синґ, виказуючи, що кара смерти є пережитком варварських часів, яка повинна бути скасована, бо вона не відстрашує нікого від злочину. На її місце треба завести увязнення злочинця на так довго, поки не буде можна завести реформи кождого поодинокого вязника.

Бесідник вказував на дуже цікавий факт, що на 347 вязників, що прийшли були до його тюрми за послідний рік, засуджені на смерть, 100 було родом з Італії; факт сей ще тим більше замітний, що вбийства в Італії дуже рідка річ, хоча там скасовано кару смерти за вбийство.

НЕБУВАЛА ПРИГОДА ЛЕТУНА

НЮ ЙОРК, 16. вересня. — Стюарт Чедвик, військовий авіятор, нанятий одною видавничою спілкою, стрінувся з пригодою, справді небувалою. Вибрався він на лет в ночи, щоби переконатися, на стільки можливо летіти та висідати в нічну пору, кермуючися виключно лиш світлами міста. Коли переїзджав понад морський залив коло Ню Йорка висотою яких 3,000 стіп понад землею, його машина перестала нагло працювати. Летун, маневрував машиною, поки вона не опустилася над воду, а відтак відчепився від сидження літака, та кинувся з машини. На щастє своє впав в залив, а звідси власними силами доплив до берега.

СМЕРТЬ СЕМЕРО ЛЮДИЙ В ОГНИ

В неділю рано вибух в домі на розі вулиць Ґренд та Боров в Джерзи Сіті пожар, жертвою котрого впало 7 людий.

Причини пожару ще не знають. Дім, де огонь повстав, був заселений Муринами й Поляками. В одній польській родині погибло в огни троє дітий. Підчас пожару один полісмен доказував чуд відваги. Другий, несучи на плечах непритомну жінку, звалився зі сходів та, зломивши собі карк, помер.

ДВОСІЧНЕ ОРУЖА.

ВАШИНГТОН, 16. вересня. — Военний департамент заводить ріжні заострення продажі слізних бомб, яких вживає поліція проти злочинців. Показалося саме, що й злочинці стали вживати сих бомб проти поліції, роздобувши їх не від кого иншого, як від военного департаменту або від поліції.

10,000 НАДГОРОДИ ЗА ВБИТТЄ „ЗЛОГО ЧОЛОВІКА"

Недалеко коло Бартельсвил містечка в Оклагомі, звели шістьох поліційних урядників кроваву бійку з Ал Спенсером, відомий в тій околиці розбишакою, знаним загально як „злий чоловік" (бед мен). Він зрабував був дня 20. серпня зелізничий поїзд та забрав з нього велику суму в дорогоцінних паперах. Через те поліційна влада назначила на нього надгороду в сумі 10,00 долярів для того, що дістане його живого або вмерлого. В неділю поліційні урядники допали його в горах. Вони приказали йому станути, але він місто сього висрілив до них з рушниці. Вистріл його хибив, але зате всі кулі його противників попали йому в груди кладучи його трупом на місци.

СТАРОРИМСЬКЕ МІСТО В ПРОВАНСАЛІЇ.

Недалеко від міста Оранж (у Франції) археольоґи відкопали сліди римського міста. Вчені кажуть, що то колишнє старинне місто Аерія, про яке згадує римський історик Страбон, що воно лежить на високому місци над Реном. Крім цього найшли там і кости передісторичних людей і звірят.

СВІТОВІ ЖНИВА ТЮТЮНУ.

Згідно з урядовими обчисленнями, які одержала управа монополю тютюну про стан тютюну на цілому світі, виходить, що 1923 р. дасть між 20—22 міліонів кг. неперербленого тютюну у листю.

ЛІКВІДАЦІЯ ТАБОРІВ В ПОЛЬЩІ.

Польське міністерство внутрішних справ задумує до кінця ц. р. зліквідувати усі табори для інтернованих в Польщі.

БЕЗРОБІТТЯ В АНГЛІЇ.

Число безробітних в Анґлії виносило з кінцем липня 1923 р. 1,095,000, цебто о 10,700 безробітних більше, як минулого тиждня, а о 290,278 менше як з початком року.

СЛОВАЦЬКА ІРРЕДЕНТА.

Ірредентистичний самостійницький рух на Словаччині поширюється. Одним з проявів ненависти Словаків до ческього уряду був плянований замах на президента ческої републики Масарика. На стації Брезно на Словаччині був підготований замах на поїзд, яким їхав Масарик. Перед приїздом поїзду найдено на шляху вибуховий матеріял. Поїзд завчасу спинено, а за заговірниками шукає поліція.

ПОЛЬЩА ЦІКАВИТЬСЯ СВОЇМИ ДОВГАМИ!

„Ґазета Варшавска" доносить, що в найближшому часі прийде до управильчення закордонних довгів Польщі. Переговори в справі прольонґати, редукції і усталення пляну сплат вже почалися.

ЗВИНЕННЄ ПОЛЬСЬКОГО ДЕПАРТАМЕНТУ КУЛЬТУРИ.

Варшавські часописи доносять, що польський міністр освіти Ґломбіньскі носиться з думкою звинення департаменту культури і митсецтва при міністерстві освіти і віроісповідань. Зате в міністерстві закордонних справ має бути утворених два державні підсекретаріяти, один для польського посла у Відні Лясоцкого, другий для сенатора Бартошевіча.

ЦІНИ ХАРЧІВ У ЛЬВОВІ.

Львівські різники, які дня 15. серпня с. р. оголосили навіть розпучливу відозву до „всіх станів і заводів", підняли того дня ціну 1 кґ. волового і телячого мяса на 45,000 пм. вепрового на 50,000, ковбаси 64,000, смальцю на 80,000. Харакдеристичне, що львівські ціни на мясо і товщі висші від краківських о 12 до 14,000 на одному кґ. Решта харчевих засобів теж підскочила в ціні. І так 1 кґ. пшеничної муки коштує 22,000 американської 26,000, гречені і ячміні крупи по 14,000, кг масла 60—90,000, літра молока 4—5.000, яйце 2.000, кг. бараболі 4,600—2.000 мп.

ІСПИТ ПОСЛІВ.

Консервативний посол анґлійського парляменту, Бон, вніс проект закона, згідон з яким кожен посол, який увіходить у горішню, або долішню палату, мусів би зложити іспит із історії, Ґеоґрафії, початків математики й ортоґрафії.

САРАНЧА В СЕРБІЇ.

Недалеко Маркополя (в Сербії) появилося дуже богато саранчі ріжної величини. Вони вкрили ціле поле величиною більше кільометрів. За кілька днів знищила саранча всі засіви, пшеницю, ячмінь, бараболі і траву, так ніби там зовсім ніщо не було засіяно. Зїли не лише колосся, але й траву, солому. Коли так саранча лютувала на полі, злетіло там богато морських мев і нищили саранчу. І хоч ен було надії, щоби птахи знищили всю саранчу, всетаки завдяки їм шкоди на полі менші. За короткий час знищила саранча 36 морґів поля, шкода пересічно або числена на 160,000 дінарів. Нещасливим людям праця і доробок, пропала протягом кількох днів.

БОЖЕВІЛЬНА НА ДАХУ.

Служниця купця Мілера при ул. Собітського ч. 17 у Львові, Марія Хлібчак вийшла з хати, а коли до півночі не вернула, Мілер повідомив про се поліцію. Завважено н адаху камениці, пять домів низше, майже нагу жінку. Завізвана пожарна сторожа стягнула її відтіля. Виявилось що се Марія Хлібчак, яка в приступі божевілля видерлась на дах, а до пожарника, що наблизився до неї кричала заєдно: „Тільки мене не заріжте!" Хору дівчину відставлено до шпиталю.

ЧУМА В ОДЕСІ.

До польських часописів доносять, що в перших днях серпня появилась в Одесі епідемія чуми. Епідемію завіз до Одеси якийсь турецький корабель. Денне гине на чуму 3 0осіб. Совітська влада замкнула місто.

ЩЕ ОДНО ПОВСТАННЯ.

З области Війська Донського та Кавказу приходять звістки про бунти населення проти совітів, які силоміць забирають останні приписи збіжжа.

САМОУБІЙСТВО В ПОЛІЦІЙНИХ АРЕШТАХ.

В поліційних арештах при ул. Яхопича у Львові зажила 12 грудок сублімату 19 літня Марія Шмідтівна, занята в характері панни до тісточок в „Европейській каварні". Арештовану на зарядженнє санітарного бюра переведено на поліцію, де була засилувана, що викликало в неї думку про самовбийство. В дорозі до шпиталю нещасна дівчина померла.

СЕРБІЯ ГРОЗИТЬ БОЛГАРІЇ ВІЙНОЮ

СОФІЯ, столиця Болгарії, 16. вересня. — Юго-славянський (сербський) посол передав болгарському правительству ноту, в якій заявив, що правительство Юго-Славії одержало відомости, що в Болгарії біля сербської границі збираються банди комітаджів (повстанців), котрі готовляться до нападу на юго-славянську територію.

Він заявив, що коли тільки одна банда комітаджів перейде юго-славянську границю, то Юго-Славія зачне з Болгарією війну.

Болгарське правительство відбуло нараду, на якій рішило дати Юго-Славії запоруку, що жадні банди не перейдуть її границі.

ПЕРЕД ОТВОРЕННЄМ ІРЛЯНДСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 16. вересня. — Новий ірляндський парлямент (двол ерін) збереться на першу сесію в середу, 19. с. м.

В парляменті більшість має державна ґрупа приклонників премієра Кострейва. Републиканці мають меньшість і длятого готуються тільки до демонстрації.

Перед отвореннем парляменту посли мусять зложити присягу на конституцію Ірляндії перед урядником в його офісі. Хто не зложить сеї присяги, не має права вступу до салі засідань парляменту.

Парлямент на першому засіданню має вибрати свого голову, а також імовірно і президента, котрий тоді подав би парляментови свою політичну заяву і предложив до затвердження новий міністерський кабінет.

ФРАНЦІЯ НЕ ВІРИТЬ НІМЕЦЬКИМ ОБІТНИЦЯМ

ПАРИЖ, 16. вересня. — Французький премієр Пуанкаре заявив, що Франція не дасться здурити словам німецького правительства. Вона, казав він, не вірить німецьким обітницям і вистерігається їх.

ПРІМО РІВЕРА ДИКТАТОРОМ ЕСПАНІЇ

МАДРИД, столиця Евпанії, 16. вересня. — Новий еспанський премієр Прімо Рівера править тепер в Еспанії як самодержець. Його декрети, які він тепер видає, стають законами.

Він видав поклик до армії, военної фльоти і до народу, щоби були льояльні новому правительству.

Він є премієром міністрів, а також міністром закордонних справ і війни.

Король Алфонсо XIII розпустив парлямент.

ЛІҐА НАРОДІВ БОЇТЬСЯ ІТАЛІЙСЬКОГО ПРЕМІЄРА МУССОЛИНІ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 16. вересня. — Ліґа Народів відбула бурливу сесію, яка тривала цілу ніч.

Деякі члени Ліґи домагались, щоб вона виступила проти політики італійського премієра Муссоліні з приводу його ультимату, яке вислав Греції, і його становища до Ліґи. Але до сього не прийшло, бо инші члени Ліґи боялись провокувати Італію.

ІТАЛІЯ ЗАВОДИТЬ ВІЙСКОВУ ДИКТАТУРУ У ФЮМЕ

РИМ, 16. вересня. — Правительство независимої держави Фюме уступило нині.

Італійський премієр Муссоліні іменував бувшого міністра війни ґенерала Джардіно військовим губернатором у Фюме.

Італійське правительство одержало нині лист від заступника предсідателя парляменту держави Фюме, в якому він докірає, що ізза неполагодження питання про пристань Фюме тамощні відносини щораз гіршають і стаються невиносимі.

Він каже, що в місті тепер безробітте і заноситься на велику голоднечу.

БЕЗДРОТНІ ТЕЛЕФОНИ У ГОРАХ

ПАРИЖ, 16. вересня. — Французький клюб туристів і альпейський випробували заведенне бездротного телефону в горах. Вони вживали його з висоти 6,000 стіп у віддалі шести миль і проба випала успішно.

Тепер вони хотять завести у себе бездротні телефони по зразкови Швайцарців, котрі вже його вживають у горах.

МАДЯРСЬКИЙ СУД СУДИТЬ ЕМІҐРАНТІВ ЗАГРАНИЦЕЮ

БУДАПЕШТ, столиця Мадярщини, 16. вересня. — Мадярський суд засудив священика Івана Гока і Мартина Ловасі за виступ проти Мадярщини в одній часописі в Шикаго.

Їх обвинувачено за „зневаженнє угорської нації". Якщо вони вернуться домів, так мали-б відбути кару.

МАДЯРСЬКІ МОНАРХІСТИ УЧАТЬ СОБІ КОРОЛЯ

БУДАПЕШТ, 16. вересня. — На просьбу бувшої австрійської цісареви угорські роялісти (монархісти) вислали до палати Леквесіо, в Еспанії, графа Сечені і графа Юлія Андраші, щоби вчили її 10-літнього сина Отта угорського конституційного права. Вони його називають „королем Оттом".

ПО ЗЕМЛЕТРЯСЕННЮ В ЯПОНІЇ

ТОКІО, столиця Япгонії, 16. вересня. — До дня 9. с. м. привезено до крематорій на спаленнє 84,000 трупів, жертв землетрясення.

Японські асекураційні компанії рішили виплатити цілу асекурацію родинам жертв землетрясення, хотяй у них є застороги щодо обмеження виплат по жертвах землетрясення. Вони вживають на виплати резервового фонду в сумі 600,000,000 ен ($300,000,000), а ще дозичуть 50 міліонів ен в державному банку.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тнл. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

20.803.

20,803 се число членів У. Н. Союза з кінцем серпня с. р. В сьому було старших членів 13,846, а молодших 6.957.

В серпні принято нових членів до У. Н. Союза 58, а до молодечого департаменту 86, значить, НОВИХ членів (кромі того були ще й приняті наново і з переступними листами) принято в сьому горячому літньому місяці усього тільки 144.

Се дуже мале число, коли порівнати з числом нових членів У. Н. Союза в минулому зимовому місяці лютому, коли принято 778 нових членів, отже о 634 членів більше.

Видно, що й пора року має деякий вплив на громадську роботу. Зимою чи холоднійшою осеню люди більше сходяться на зібрання. Більше радять та говорять на сходинах і приєднують нових членів до старих організацій, чи загалом нових громадських робітників.

Жаль, що в серпні або і в других літніх місяцях до великої громади У. Н. Союза не прибуло значнійше число нових членів, але треба надіятись, що з холоднійшою порою повториться те, що було минулої зими і літня, так сказати-б, страта — буде надолужена. Осінній і зимовий час зібрань відробить се, що занедбано у спеку.

Памятаймо, щоби вересень, жовтень, падолист, грудень, 1923, і січень, лютий, март, 1924, були обильні в придбанню нових членів У. Н. Союзови.

Нині У. Н. Союз має вже 20,803 членів. Се гордість кождого члена і членкині У. Н. Союза, та оскільки більшою буде ся гордість, як надходячі студені місяці побільшать значно се число!

Є 340 відділів У. Н. Союза. Нехай вони всі поставлять собі завданнем за 7 надходячих холодних місяців придбати стільки нових, старих і молодих, членів і членкинь для У. Н. Союза, аби в квітні, 1924, число 20,803 розрослось у значно більше.

Лиш би їм піти за прикладом відділів 24, 90, 170, 235, 276, 385, котрі навіть у серпні приєднали по кількох нових членів.

Від Вас, Члени і Членкині, залежить, яке буде число в квітні, 1924, на місці теперішнього 20,803.

УКРАЇНСЬКА РОБОТА НА ЕВРОПЕЙСЬКІЙ ЕМІГРАЦІЇ

На сторінках „Свободи" поміщувано вже кілька разі хронікальні замітки про життє-бутте українського студентства в Німеччині, видавані час від часу Спілкою Студентів Українців у Німеччині. Нині знов подано бюлетень Українського Пресового Бюра в Празі про життя української іміграції в Чехословаччині, який зладила редакція журнала Нова Україна.

З сього приводу треба підняти наперед практичний поступок обох згаданих кружків та їх заслугу коло обзнакомлення українських імігрантів в Злучених Державах з поодинокими проявами українського національного життя в двох осередках української іміграції в Европі. Сподіватися лишень можна, що примір Спілки Студентів-Українців в Німеччині та Нової України в Празі найде слушний відгук серед других імігрантських кол по других осередках іміграції та що й вони собі будуть вважати своїм народним обовязком нотувати та подавати народови звідомлення про всі прояви національного руху.

Комунікат Нової України замітний ще й з річевого боку. Він показує українське національне життє в його найріжнійших проявах. Маємо тут і організацію українського шкільництва на іміграції, і організацію позашкільної освіти, і організацію установ для ратування здоровля, і організацію видавництв, і організацію театру, і організацію шпорту, і громадянську організацію для охорони клясових, тут селянських, інтересів. Українські імігранти в Америці можуть бачити зі сеї всесторонної роботи, що українська іміграція в Европі не засипляє народної справи, але працює, вчиться працювати, організується для боротьби на всіх полях народного життя. Українська іміграція в Америці бачить в сьому всесторонному прояві української енергії гарний примір та запевнення живучости українського народа.

НІМЕЧЧИНА ПРОГРАЛА.

Вісти з Европи, а навіть заяви німецьких урядовців і політичних провідників, вказують, що Німеччина програла боротьбу проти Франції в Рурщині.

Франція ішла проти Німеччини військовою силою і насилою, а Німеччина боролась тільки „пасивною резистенцією" (бездільностю робітників та урядовців підчас роботи).

Через німецький опір Франція безперечно дуже богато потерпіла і ще терпить, але знову через французьку окупацію Німеччина потерпіла більше. Франція забрала усі засоби угля німецькому промислови і він станув, спричинивши безробітте, голод, і загалом господарську крізу.

Франція могла перебути крізу в Рурщині, бож се поза її межами, але Німеччина, здавлена углевим голодом промислу, остала безсильна і безпомічна.

І що їй остається, як не здатись наїзникови і насильникови? Вона-ж так і робить.

Опущена всіми, як і підчас війни, навіть тими самолюбами, що на словах їй „помагали", їй тепер не остається нiщо, як тільки піддатись розбоєви Франції.

ГЕТЬМАНЩИНА—ПАНЩИНА.

Віктор Андрієвський: З минулого. Том II. Від гетьмана до Директорії. Частина перша: Гетьман.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Надокучила вже вража панщина!
Ой, горе, біда — не Гетьманщина;
(Нар. пісня).

Вийшла друга книжка споминів Віктора Андрієвського (вид. „Укр. Слова", Берлін). Визначна це подія не стільки літературного, скільки **політичного** характеру. Автор споминів, завзятий **гетьманець і монархист,** пише про гетьманську добу на Україні, про гетьмана Скоропадського та його державу. Що то він каже Чи хвалить чи гудить? Чим він поминає гетьмана та його урядуваннщ: добром чи лихом?

У певних кругах нашого суспільства, особливо галицько-українських, є ще й досі тенденція **ідеалізувати** гетьманську добу на Україні. Як не як, а то була українська держава! Найчастійше й найвиразнійше ця думка виступає в писаннях нашого львівського історика-публіциста І. Кривецького. Нераз можна навіть почути нарікання на Український Національний Союз та на Січових Стрільців за те, що вони повалили гетьмана. Нащо було руйнувати цей може й недосконалий, а все органічний початок правдивої української державности?

Спомини Андрієвського дають красномовну відповідь цим ідеалізаторам гетьманської доби. Андрієвський не теоретизує, не робить кабінетних викладок, а, як самовидець, оповідає те, що він пережив і зазнав за Скоропадського. Оповідає просто й щиро, без претенсій на високий стиль і велику політику. Оповідає **правдиво,** бо все, що він каже, можуть ствердити всі Українці, які не з чужого голосу, а з власного досвіду знають гетьманську Україну. І найлютійший ворог Скоропадського та гетьманщини не міг би винести цій гетьманській Україні гіршого та гострійшого **осуду,** ніж це робить гетьманець і монархист Андрієвський.

Скоропадський намагається відогравати на еміґарції якусь політичну та національну ролю. Він оточив себеількома видатними Українцями (С. Томашівський, В. Липинський, С. Шемет, О. Скоропис-Йолтуховський), ходить на українські панахиди, свята й лекції, виховує одну свою дочку в українськім дусі, а при деяких нагодах не уникає й ширшого репрезентовання неістнуючої гетьманської України. Неслушно ставити запитаннє, наскільки ці всі заходи суть щирі й нелукаві, бо це було-б „читаннем у серцях". Та нікого тепер і не може обходити поводженнє Скоропадського — приватної людини. Громадянство може лише цікавитись тим, як поводився і яку політику провадив **гетьман** Скоропадський. А на це дають **знищуючу** відповідь спомини Андрієвського.

• • •

Андрієвський був ґуберніяльним комісаром освіти, коли надійшла перша звістка про „обраннє" чи настановленнє Скоропадського на гетьмана.

Першим почуттям автора споминів при одержанню цеї звістки була „безмежна радість". Навіть не вірилось йому, що таке „велике щастя" могло здійснитись!

„Ди-ж таки, ми маємо Гетьмана!... Стару, традиційну українську владу... Гетьмана з усіма ознаками нашої національної української влади. З булавою, бунчуком, гетьманською короговою, з усіма отими історичними аксесуарами, про котрі я і пара моїх друзів і однодумців потаємці мріяли ще на ґімназіяльних і університетських лавах, ховаючи наші несміли й соромливі мрії від суворих насмішок „науково" і „реально" мислячих товаришів і „товаришів". Невжеж справді здійснилися юнацькі наші мрії — невжеж ми — романтики, „сентименталісти", „шовіністи" — невжеж ми мали правду за собою?... Значить, перемогла таки здорова національна стихія над модерними сухими доктринами й сілльоґізмами, значить, у народі таки заговорив голос крови... козацької крови, розлитої на нашій землі, на польських і московських плахах, на турецьких ґалерах і в московських казематах, — тої крови, що наші діди й прадіди розливали не жалуючи „за славу козацьку і за віру христіянську", під тою булавою і під бунчуком, а не під червоним прапором за восьмигодинний робочий день і во імя інтернаціонального продетаріяту!" (стор. 38).

Ми навмисне навели цей нівроку довгенький ліричний відступ, щоб читач побачив, яких вірних слуг новий ґетьман міг би мати в особі автора споминів та його однодумців. Лише при одній нетяжкій умові: коли-б він справді був гетьманом **українським,** коли-б його влада справді була владою **українською.** Андрієвський та його однодумці подарували-б йому і „восьмигодинний робочий день", і певно земельну справу, і взагалі всякі **соціяльні** реформи, аби тільки він пішов назустріч їх **національним** бажанням і мріям. А ті бажання й мрії були по суті такі скромні!

Але як міг петербурзький царський ґенерал зрозуміти цей стогін наболілого українського серця? І вже „перші кроки нового гетьмана мало давали підстав, щоби вбачати в нім оборонця старої української козацької традиції. Найсамперед гетьман до свого народу обізвався не універсалом, по старому звичаю, а „грамотою". Се вже пахло чимсь московським... Офіціяльним титулом гетьмана в урядових повідомленнях був не старий козацький: „Його Ясновельможність", тільки „Його Світлість", — також сильно Москвою або Берліном („Hoheit") заносило (ст. 44).

• • •

Та це були тільки квіточки. Ягідки щойно мали прийти. Незабаром на урядові посади „поприходили скрізь Москалі, котрі не крились зі своїми симпатіями до „єдиної неділимої" та ненавистю до України. В урядах скрізь почулася знов московська мова. До української мови чим далі, то все більш іронічно ставились „українські" урядовці, не зважаючи на те, що її офіціяльно обявлено мовою урядовою. Зате скрізь тюрми набито було Українцями, і то не большевиками або исповідниками якихсь крайніх теорій, а просто сумлінними робітниками й націоналістами" (ст. 56). „Я раз-у-раз діставав повідомлення з повітів про все нові й нові арешти, й притім здебільшого людей, ні сном ні духом ні в чім неповинних" (ст. 57)... „Тимчасом Москвини й москвофіли скрізь ставали чим далі, то все нахабніщими " (там же).

„В ґазетах" (московських) стали появлятись насмішки над українською мовою та українською державою. Міністри на те мовчали, ніби води в рот набрали. Нарешті, далі вже й кождий з Українців-урядовців став себе почувати непевно: так ніби не Москвини були зайдами в українській державі, а навпаки. Українці знов мали шукати собі захисту й поради у своїх давніх панів!" (ст. 58).

„По селах стали гуляти карні експедиції. Мені з обуреннєм розказували люде про їх практику... Найбільше обурювало селян те, що вчорашні большевики сьогодня поставала завзятими „гетьманцями" і в імени гетьмана лупили з них шкуру не згірше, як в імени „благодетеля і отца трудового народа — товаріща Леіна" (стор. 59). „Міністерство внутрішніх справ стало розганяти які не які, а національно настроєні земські управи й повертати на старі посади, по своєму призначенню, старих земських діячів — у переважаючій більшости давніх і сумлінних російських урядовців і тому українофобів (стор. 76).

— Та українізація щось не на часі, мій пане! — каже до автора споминів ґенеральний комісар освіти І. М. Стешенко, незабаром убитий у Полтаві якоюсь досі невідомою, але певно московською рукою. — У нас зовсім инший вітер потягає. Ви не знаєте, яка у нас мягкість, терпимість і обережність в управлінню! На весні якось пан міністер (Микола Василенко, нинішній президент „Всеукр. Академії Наук" у Києві.—Ред.) ішли до міністерства. А на горі в ґімназії йшла наука. Коли це з одчинених вікон нараз як не залунають звуки: „Боже, царя храні!"... Щож ви думаєте, п. міністер розгнівалися, висловили догану директорови, або що? І не подумали! Так ніби нічого не сталося, пройшли собі спокійнісінько, та й годі. У нас режім дуже ліберальний!

— А тимчасом, — одказає на це п. Андрієвський, — по инших міністерствах режім далеко не такий! От хоч би й у міністерстві внутрішніх справ: арешти не вгавають, і то арештують нікого, як тільки Українців!

— Що й говорити! — зітхнув Стешенко: — до нас із сел дуже гіркі чутки доходять. „Просвіти" розганяють... Люде поприходили на збори „Просвіти" і в першу чергу співатюь „Ще не вмерла", а тут начальство розвязує збори, яко „незаконні"!... (ст. 98).

Та не тільки своїх горожанських прав, але й свого життя не були певні свідомі Українці в „українській" гетьманській державі. Автор споминів рішуче стверджує, що Стешенка забито не за що инше, як за його працю над організацією українського шкільництва. Так саме національними мотивами пояснює п. Андрієвський друге загадкове убивство — полковника Ластівченка, доконане також у Полтаві. А вінцем тої **смертеллної небезпеки,** яід якою жили свідомі Українці за Скоропадського, може служити слідуючий факт, за точність якого п. Андрієвський ручиться своїм словом.

Кудись через Полтаву йшов з Києва відділ московських добровольців. Як і звичайно, ці герої запілля були здебільшого пяні. На полтавськім двірці, пересідаючи з одного потяга в другий, один з добровольців натрапив на урядника-залізничника й спитав його про щось. Урядник одповів по українськи.

— Ти на каком язике со мною ґаваріш? — закричав Москаль.

— По українськи, — спокійно відповів урядник.

— Ти кто такой?

— Українець, урядовець.

— Может бить, ещо і „самостійник"?

— А вжеж самостійник!

Москаль, не кажучи на те й слова, витяг пістолю й положив Українця трупом (ст. 173).

Можна собі уявити, яка атмосфера україножерства панувала на цілій Україні, коли подібні випадки могли траплятись серед білого дня і в одним з найбільших украбнських міст

(Кінець буде).

Радянин.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В Ч.-С. Р.

(Бюлетень Укр. Прес. Бюра в Празі).

Матуральні курси.

В Подєбрадах істнували Матуральні Курси Укр. Громадського Комітету протягом р шкільного 1922/23. Іспити першої ґрупи відбулисяі в кінц липня 1923 р. Матуру одержало 30 слухачів-еміґрантів. Іспити другої ґрупи призначені на 10/IX, третьої на 10/X. б. р. Всіх слухачів — 112.

На шкільний рік 1923/24 Матуральні курси переносяться до Праги і навчання почнеться 15/X, 1923 р. Принято 60 осіб з незакінченою середньою освітою. Запрошено 8 люкторів.

Орґанізація Української Селянської Спілки.

На еміґрації в Чехословаччині перебуває богато українських селян, які й основували власну професійну орґанізацію — „Селянську Спілку". Метою цеї спілки є взаїмна допомога селян-еміґрантів, зближення їх між собою на ґрунті професійно-клясових, національних і культурно-громадських інтересів, для розвитку національної і громадсько-культурної свідомости, для захисту професійних інтересів в стосунках з роботодавцями і витворення солідарности і громадських способів до боротьби за визволення та культурно-господарське відродження українського народу. Селянська Спілка є орґанізацією безпартійною. Її статут затверджений чеськословацькою владою. До цього часу по цілій Чеськословацькій Республиці повстало чимало орґанізацій Української Селянської Спілки.

Кооперативні Курси.

Головний Орґанізаційний Комітет Селянської Спілки відкриває дня 1-го вересня б. р. для української еміґрації кооперативні курси, які мають підготовити кооперативних робітників до ініціятивної роботи по відродженню ріжних галузів нашого зруйнованого господарства. Курси треватимуть 7 місяців ї роспадаються на чотири окремі циклі: 1) Загально-кооперативні курси, 2) Курс споживчої кооперації, 3) Курс кредитової кооперації, 4) Курс сільсько-господарської та продуктивної кооперації. До цього часу зголосилося 80 слухачів. В число лекторів запрошується відомих кооператорів, які перебувають на еміґрації в Чехословаччині. Помешкання для курсів відпустив чеський Університет в Празі.

Курси гарбарства.

Головний Орґанізаційний Комітет Селянської Спілки відкриває дня 1-го вересня 1923 р. переважно для галицьких українських стрільців гарбарські курси, з метою дати фахову освіту нашим еміґрантам. В проґраму входять: Гітольоґічні строєння шкір, методи намочування шкір для золення, золення шкір, лугування, відвапнювання, потравлювання голин, піклювання для шкір вичинка хромом, нейтралізація шкір, покраса шкір, вичинка галуном для рукавиць та одягу, вичинка рослинними екстрактами і т. п. Курси тревати-муть пять місяців, вести-ме їх фаховець — Д. Яровий. Всіх слухачів зголосилося трийцять.

Новий часопис.

Орґанізація Селянської Спілки в Ч. С. Р. приступила до видавання часопису „Наша Спілка" для українських селян. Перше число появиться 15/9. В склад співробітників входять: Н. Григоріїв, Арк. Животко, К. Станиславський, М. Скидан, др. С. Ріпецький, Ст. Кибалюк, Нивинський, Іваненко, Т. Котенко, Д. Ісаєвич, К. Коберський та инші.

Національна Бібліотека.

В найближчому часі Український Громадський Комітет відкриває в Празі Українську національну Публичну Бібліотеку, в якій будуть зібрані всі книжки (і взагалі друковане слово) від найдавнійших часів до сьогодні, так в українській, як і на чужих мовах про Україну.

Санаторія для сухітників.

З огляду на чималий процент сухітників серед українських еміґрантів Український Громадський Комітет приступив до орґанізації власної санаторії для них, в якій були би 25 ліжок і українські лікарі. Помешканнє для сенаторії в Квасах на Підкарпатті вже найнято і орґанізація її закінчується.

Орґаннізація Українського Театру.

Відомий артист М. К. Садовський приступив до орґанізації окремого українського театру в Чехословаччині, з метою заспокоювати культурні потреби української еміґрації та познакомлювати чеське громадянство з українським театральним мистецтвом.

„Українська Хата" в Празі.

„Українська Хата" Українського Громадського Комітету є осередком, де сходиться українська еміґрація на умову розвагу, в бібліотеку-читальню, на лекції та де за дешеву ціну одержує добру, по можливости національну, страву. Лекції відбуваються на ріжні теми дуже часто. Від початку істнування „У. Х." відбулися слідуючі лекції:

1. Григоріїв — Підстави української національно-державної політики.
2. І. Романченко — Сучасний стан професійного руху в Ч. С. Р.
3. Н. Григоріїв — Мир України з Московщиною.
4. І. Семків — Історія української кооперації.
5. Н. Григоріїв — Боротьба за визволення.
6. Я. Грабів — Кооперативний робітничий рух в Ч. С. Р.
7. М. Шаповал — Єдино-національний фронт на культурному ґрунті.
8. І. Романченко — Чесько-Словацька робітнича Академія.

10/6 б. р. відбувся обмін думок з приводу лекції М. Шаповала — Єдино-національний фронт на культурному ґрунті.

9. Профц Л. Білецький — Творчість П. Тичини в світлі сучасної естетики.
10. Феденко. — Інтернаціональний соціялістичний конґрес в Гамбурзі та сучасне положення української проблеми.
11. Г. Айолло — Боротьба за нафту.
12. Модзалевський — Майбутнє мистецтво.
13. Г. Айолло — Вирішення національної проблеми на Сході (він же продовжував виклад на тему „Національні меньшости".)

Лекція п. Г. Айолли.

28. серпня 1923 р. в „Українській Хаті" в Празі соціял-демократичний грузинський діяч відчитав лекцію на тему: „Вирішення національного питання на Сході". Він вказував, що большевики не вирішили національного питання, бо з них такі погані націоналісти, але найкращим розвязанням національного питання для всіх народів, які входили в склад колишньої Росії, булаб спілка держав Сходу, але не тільки Сходу Европи, бо бувша російська держава захоплювала теж велику частину Азії, яку вдалося частково кольонізувати. Ріжні дрібні народи, які посідали давнійше простори Сибіру, з приходом кольоністів почали вимірати, бо російський уряд насаджував не тільки русифікацію, але навіть „сифілізацію". Шлях до цієї спілки йде лише через самостійність, бо союз можуть створити тільки самостійні, незалежні держави. На перешкоді до утворення такого союзу стоїть великоруський шовінізм, який охопив зараз всі російські партії та ґрупи, які стоять на тактичній позиції, щодо інородців „тащить і не пущать".

Український Вищий Педаґоґічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі.

Розпочав своє навчання дня 17. серпня 1923 р. в помешканню Пражської реальної ґімназії. Всіх слухачів курсу 70. Вступну лекцію прочитав Директор Інституту проф. Л. Білецький на тему: „Педаґоґічна місія в українській поезії".

Український Шаховий Клюб Празі

оснувався з кінцем червня і має вже 25 членів. Його метою дати змогу розумної розваги, виробити українську шахову термінольоґію, зібрати всіх українських шахістів, розкиданих по чужих клюбах. Відбувся клясифікаційний шаховий турнір, в якому взяло участь 20 осіб. З початком жовтня відбудеться відкриття клюбу. Ґрупа шахістів при Українській Господарській Академії в Подєбрадах заявила охоту приступити до Пражського Клюбу, який стане центральною орґанізацією всіх українських шахістів.

Альманах „Віра".

Заходом Т-ва „Просвіта" в Кременці на Волині вийшов з друку Альмах „Віра". Зміст літературно-мистецький і громадський. Участь взяли Арк. Животко, С. Жук, П. Марченко, Кибалюк, Александрович і инші.

Дещо про українську еміґрацію в Чехословаччині.

В останніх часах чеська влада видала гострі правила проти тих еміґрантів, які прибувають на територію Ч. С. Р. нелеґально, себ то без окремого дозволу (візи) на вїзд від чеського Міністерства Закордонних Справ. Такі люде не можуть вже одержувати на місці документів на право перебування в Чехословаччині, а тим більше не одержують ніякої підмоги. Причина цих гострих правил чеської влади та, що в Ч. С. Р. є вже дуже численна українська еміґрація (поверх три тисячі) і велика російська еміґрація. (Стипендіятів Росія чотири тисячі, Українців біля двох тисяч). Колиж взяти під увагу ще й політиканство еміґрації і її надоїдливість, стане ясно, що держава в мирних відносинах не в силі провадити в безконечність своєї добродушности. Вправді, поведення Українців та їх успіхи в науці перевищують еміґрантів инших націй, але-ж чеська влада при видачі нових правил не робила ніяких ріжниць.

МОЯ ВІДПОВІДЬ Д-РУ М. ЛОЗИНСЬКОМУ

В ч. 211 „Свободи" була поміщена стаття Д-ра М. Лозинського під заголовком „Як дійти до здійснення ідеалу Соборної України". Майже повних пять шпальт присвятив шановний кореспондент критиці мною поміщеної статті п. з. „Добрий провід дасть злуку, силу і державу".

Пишучий ці стрічки радіє завсіди, коли почує або прочитає якусь здорову думку, що прояснює наш народних шлях. Чим якась ідея простійша тим більша за нею сила. Народний шлях будують тільки такі ідеали, які є ясні для народних мас. Такої ясности, такого виразного пляну, я не найшов у статті Д-ра М. Л.

Його стаття зробила на мене вражіннє, якби бачив чоловіка, що ховзається на дуже тонен ьком леду.

Передовсім цілий вступ про те, чому вживаю „псевдоніму „Чуй Дух" а не свого власного імени, є тільки звичайними хитрощами шановного кореспондента, щоби у читачів „Свободи" виробити упередженнє проти самої статті, яку я написав. Це вказує, що Д-р М. Л. сам відчув, що не має арґументів річевих і длятого вжив адвокацької штучки, щоб якнебудь ослабити противника. Притім Д-р М. Л. свідомо чи несвідомо зробив помилку, коли підніс мене до „ранґі політика". Моя відповідь на це така, що я не маю себе ніяким чином за політика в його розумінню. Я простий рядовий, оден із маси, який не багне ні проводу ні „чинів", а тільки цілою душею тужить за „слушним часом" для українського народа. Коли бачу, що мій народ зневажено, перемучено, запряжено в ярмо, відчуваю біль і шукаю доріг, якими нарід може вийти на ясний шлях. Саміж наші народні маси натхнули мене тими думками, які подав був у „Свободу". Український загал стихійно бажає одного, а це злуки усіх до одної цілі, для максимальної програми нації, для утворення одної неподільної української держави. Колиб не я, то найшовби ся другий, третий й десятий із маси, що кинувби ці думки на стовпці нашого часопису. Зверну тільки увагу на послідну конвенцію У. Н. Союза, де увесь загал делеґатів одноголосно ухвалив всеукраїнську платформу для нашої орґанізації. Значиться не мені припало внести нову думку в наше громадянство. Тота думка жила і живе здавна між нашими членами, а я тільки переповів і наново зясував стару ухвалу.

Пощож підписуватися мені моїм прізвищем під таким, що не тільки моє, а власність цілого суспільства?! І взагалі, де є та конечність, яка примушувалаби автора якоїсь думки не вживати псевдоніму?!

Статті „Радянина", „Клима Обуха", „Лавріновича" і др. ніяк не тратять на вазі, хоча й непідписані дійсним прізвищем авторів. І це ніяк не „типічне українське", як хоче нас переконати Д-р М. Л. У часописях всіх народів найдеться повно статий, підписаних псевдонімами. На мою думку вживаннє псевдоніму, коли не зачіпається особистих справ, є цілком оправдане. Одні не виявляють свого імени, щоби уникнути переслідувань, а другі прямо тому, що не хотять висувати своїх осіб на публичну арену. Вони не пруться у верхи, а тільки раді кинути думку, яку вважають за добру для суспільности.

По цім розборі самого вступу, перейдім до самої критики. Д-р М. Л. вживає дуже недипльоматичних слів в оцінці моєї статті. Він каже, що я лаюся і говорю неправду. Цей висказ є обосічним мечем. Коли я докажу, що я написав правду, тоді хай Д-р М. Л. зрозуміє, до кого стосується закид.

Я написав, що є людці, які цькують проти Придніпрянців, прозиваючи їх анархістами, бандитами, неспосібними до створення і управи держави. І поправді я мав на увазі нікого иншого, а тільки людий близьких до „галицько-волинської" концепції. Припускаю, що Д-р М. Лозинський не чув ніколи таких цькувань, але на нашій еміґрації ми чули це раз попри раз. Нас переконували, що немислиме зійтися з Придніпрянцями, бо вони розкладовий елемент.

На стовпцях часописів, в листах, в розмовах — усюди прославлялося тільки нас, Галичан, а нехтувало братів з Придніпрова. І то в такий час, коли на Великій Україні тисячами гинули повстанці, а міліонами виголоджені люди.

Це всьо наша еміґрація чула своїми ухами і читала своїми очима і Д-р М. Л. не сміє мені закинути неправди.

Впрочім сам шановний кореспондент висловлює цю саму думку, тільки иншими словами. Він каже: „Я вже вказував на те, що при теперішнім розбиттю наших придніпрянських братів на велике число політичних груп складати один всеукраїнський державний центр просто неможливо". Чи із цього не віє крайна зневіра у можливість спільної праці з Придніпрянцями?! А далі вже я спитаю: Чи не бачимо подібного політичного „розбиття" і між нашими братьми в Галичині?! Чомуж мати на оці тільки Придніпрянців!

Д-р М. Л. каже, що ідея „галицько-волинської держави" має бути етапом для Соборної України. У перед всього ми стоїмо перед фактом, що такого осередка для тої державної комбінації нема. Галицький уряд, з президентом Петрушевичем на чолі, не доповнився і не перебудувався, щоби добути собі представників з Підляся, Полісся й Волині. В Галичині тріщить державно-національний фронт, европейська еміґрація розбита на гуртки, а орґан нашого досішнього уряду „Український Прапор", не спробувавши, противиться самій думці загального національного конґресу! Чому тільки зневіри у тих, що повинні підбадьорувати других? Хтож має більшу змогу скликати людий на спільну пораду, усіх тих, що визнають державницьку ідею, як не уряд Петрушевича, який істнує й досі? Ніхто не хоче його розбивати, а тільки пхнути із інерції, в якій опинився. Ми хочемо, щоби вчинити спробу обєднання усіх Українців-державників, щоби не дати заплісніти усій справі.

Шановний автор каже, що для створення всеукраїнського державного центру „треба підготованої праці яка вимагає довшого часу". Це дуже загальний висказ, який не вносить ніякого пляну. Після мене це справа, яка не сміє чекати. Життя не жде! Ми бачимо, що у світі усьо перемінюється. І наша доля не буде стояти. В кождий мент можуть надійти такі події, що будемо каятись у нашім неприготованню. Ніякі політичні комбінації не заступлять нам зорґанізовання наших власних сил. Й ніхто не переконає ніякого здорово-мислячого чоловіка, що злука усіх національних сил може принести шкоду нації.

На нашій еміґрації не маємо тільки світлих голов, що в Европі. Наша суспільність була розбита на богато ворожих гуртків.

Колиж вдалося нам тут створити „Обєднаннє", у якому гуртуються люди з ріжних партій, чомуж деде світліщі уми Українців в Европі не моглиб дійти до такого самого результату? Якраз такий конґрес чи конґреси по ріжних осередках европейської еміґрації показалиби, хто дбає за Україну, а хто за свою честилюбивість і користь. Правдиві, ідейні державники найшлиби певне дорогу до спільної роботи з одним державним центром на чолі.

Легке глузованнє Д-ра М. Л., що, мовляв, у нас нема такої сили, щоб поборола усіх наших ворогів, є невмістне.

Не треба бути оптимістом, щоб побачити, який інтерес може мати „світ" в одній, неподільній, великій Україні, але треба вже дуже рожево дивитися, щоби уявити собі заінтересованнє „світа" маленькою „галицько-волинською" державою. Вороги польТського і московського імперіялізму знають добре, що Україна, як державна цілість, може стати силою, яка зуміє здержати імперіялістичні затії тих двох грабіжничих народів. „Галицько-волинська" комбінація не перестрашить нікого.

Ще й приходить мені на думку гарний висказ Рузвелта: „Лихий цей провідник, що не хоче за свій ідеал віддати хочби й саме життя".

За ідеал неподільної Соборної України міліони нашого народу принесли найвищу жертву. Вони вказали усім нам свій бідний, крівавий шлях, із якого нам ніяк зійти! Легко прийдеться вмирати і лежати на тім шляху кождому — серед тільки найкращих своїх людий. Тільки ціла Україна має повну, велику традицію, яка ворушить серце і дає силу до жертви. На тім шляху потреба нам усім зійтися і ждати до самої розправи.

А як тота година вибе, година слушного часу, то дай Боже, щоб стрінулися в боєвих рядах і „Чуй Дух" і Д-р. М. Лозинський і всі добрі Українці, яких серця нині томляться і ломляться з туги.

Любім Україну цілу, неподільну, від Кавказу поза Бескид і не ділім свого серця і праці на кусні. Нас розірвали вороги, не розривайможся самі!

Чуй Дух.

УРАГАН В ЯВОРІВЩИНІ

(в Галичині). Про страшенний ураган, що перейшов над Яворовом і околицею дня 1. серпня ц. р. подає нам наш кореспондент такі подробиці: Ураган убив двох людей, а тяжше і лекше ранених було кілька.

В Курмиках убив падаючий дім 12-літнього Михайла Малиноського. Завалилося там також вісім будинків. В Залужі згинув такоюсамою смертю 40 летний федько Копраноський. В цьому селі завалилося 66 будинків, а 33 будинки поважно ушкоджені.

В Яворові завалилося 27 будинків. У инших селах завалилося: в Склі 17 будинків, у Яжеві 7, Стариськах 7, Стариській Волі 9, Рогізні 53, Іванишках 25, Бочеві 7, Бочеві Кольонії 5, Селисках 7, Любінях 6, Порудні 5, Центулі 8, Ольшаниці 4 будинки.

Крім цього на дорозі Яворів Немирів ураган повиривав дуже богато телеґрафічних стовпів, а телеґрафічні і телефанічні дроти знищив зовсім.

Шкоди в лісах, полях і садах величезні. Все сіно і збіжжа, що лежало скошене і зжате на полях і левадах розніс вихор на всі сторони. В лісах і садах дерева поламаі, повиривані з корінням. Скількість і величину втрат, годі обчислити.

З мостиського повіта звідомляють, що ураган навістив два села цього повіта: Арламівську Волю і Хоросницю. Ураган тривав не довше як три хвилі, а знищив у Арламівській Волі 6 стоділ і заподіяв значні шкоди в лісі. В Хоросниці знищив костел, двірські будинки і дві стодоли. Жертвою урагану впав двірський сад і стара липова алея. Ураган просто скосив її, вириваючи величезні дерева разом із корінням. Вітер порозкидав снопи на полі і заподіяв значні шкоди.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

ТРЕТИЙ ТОМ.

(61)

ЧЕТВЕРТИЙ ТОМ.

Талери видурені улесливістю.

В місті Х є вулиця, яка тепер ще зветься „Грецькою". Це шерег гарних чистеньких домів, вибудованих колись Греками; по середині вулиці стоїть церква з мармуровим фасадом і роскішно позолоченою вежою, дзвони якої найзгучнійші в цілім місті. Оповідають, що Греки лиючи ці дзвони кидали повними жменями срібні талери в текучий метал.

Греки були спритні, розумні, привітні люде. Вони були перші основники торгу в Угорщині. Жидам в той час не було ще дозволено набувати нерухоме майно, тому можна було бачити лише по будинках Греків, що можна осягти пильністю і розумом.

Окрім того, не зважаючи на їх македонське походження, ніхто не помічав, що вони були не справжніми Мадярами. Їх рідною мовою була угорська, иньші мови вони вчили. Вони і не відокремлювалися, вони трималися всюди разом з иньшими. По більшости вони поробилися шляхтичами і пишалися своїми угорськими шляхотськими диплЬомами, вони сиділи разом з иньшими навколо зеленого столу. Світ помічав лише тому, що між ними та иньшими мешканцями є ріжниця, що Греки починали тарахкотіти калаталом у велику пятницю, коли иньші давно вже поїли великодні яйця.

Цілий рід Греків у місті вимер. Булоб варто праці дослідити причини цього, дошукатись, чому їх чоловіки повмирали нежонатими, а їх доньки невідданими. Цеж був добре збудований, міцний рід; обидва поли відзначалися палкою кровю, блискучими очима і шляхетним профілем. Вони вмирали один по другім.

Нарешті лишився лише один і той вже був старий і нежонатий: старий Чанта.

Колись він був хлопцем легкої вдачи, веселим співаком, богатим, щедрим, і ґалантним до гарних жінок кавалером; відважним грачем в карти; але з часом він зробився замкнутим і скупим, почав боятися людей, зненавидів музику і співи і занявся лихварством.

Чим більш самотним він робився, тим більш зростали його злі властивости. Коли хтось з його старих товаришів, родичів чи спільників вмирав, він поспішав купити його дім. Ціла вулиця належала вже йому. Лише в його безпосереднім сусідстві жила ще одна родина в своїм власнім будинку. Це був також дім одного грецького земляка, який всеж полишив по собі одну доньку, а вона виїмково не лишилась незамужньою, а віддалась за одного пяніста, який мав мадяризоване назвиско Белені. У нього вродився син, якого охрестили Арпадом.

Це все злостило старого Грека. Чому остання з Гречанок віддається? Чому за пяніста? Чому у нього родиться син? Чому його хрестять якраз Арпадом? І чому це все трапляється в його сусідстві?

Тепер лише один дім винен в тім, що не ціла вулиця належить йому.

Йому належить вже навіть і церква. Ніхто не йде до неї окрім нього; лише для нього править священик мессу. Він є патроном, громадою, куратором, пресбітерією, касером офірованого майна, він є всім.

Коли він умре також, церкву можна буде замкнути, і на її порозі рости-ме трава.

Але покоління в сусіднім домі не показувало найменьшої охоти вимирати. Хлопчик Арпад був жвавим як вюн. Маючи пять років він кидав свій бальчерез дах старого Грека в його двір. Старий Грек не повертав розуміється ніколи йому його баль.

Молодий непосіда злостив його і иньшими засобами.

Через місто тече гарна річка, два кляфтери завширшки і пів кляфтера вглиб. Сади обох домів положені на березі цеї річки, Ціла ця околиця була гарний, здоровий шматок землі.

Старий Грек відгородив свою частину ріки залізними ґратами. Навіть в його воду не повинен ніхто вступати.

Але вода річки має той звичай, що вона не лишається у одного пана, як її не відгороджуй ґратами, вона тече далі, а на її місце приходить иньша вода. Дім Белені стояв при річці вище; а маленький Арпад мав той злий звичай, що діставшись до саду, він зараз починав робити папірові човники, навантажував їх садовими квітками і всяким буряном, тай пускав по воді; ці човники пропливали звичайно щасливо скрізь ґрати і причалювали на березі сусіда, який знаходив щоранку там цих розбитків і страшенно лютився від цього. Це є порушення права власности! Нащо шле цей негідний хлопець папірові фльоти на його воду? Белені забороняли завжде Арпаду його наутичні спроби, але пустотливий хлопець не слухався і вони мали богато клопоту з ним!

Тоді прийшов воєнний час; гонведи і німецькі солдати стріляли одні на других з причин не зовсім відомих. Новійші історики твердять, що це все було лише дитячою грою і полягало в тім, що угорські сіпаї, магомедани, не хотіли відкусувати зубами кінчики своїх набоїв, які їм Німці при виготовленню їх мастили свинячим салом. — Чи трапилося це в Східній Індії? Ну та це все одно; причин цього більш точно не знають. Все иньше, що оповідають про це, вигадали поети.

Це все згадується лише для того, щоб зясувати, яким чином Іван Беренд опинився в домі Белені. В цім воєннім часі він помагав там відбити якийсь напад і жив тоді у Белені. Його полюбили там дуже, бо він мав веселу вдачу. Коли пяніст раз йшов спокійно до дому, влучив його в голову кусник далеко вибухшої ґранати так, що він зараз же віддав душу Богу. Таким чином осиротів маленький Арпад і тому прийняв його Іван за сина. Пізнійше Іван мусів зложити зброю і кудись податися; куди і як? Це вже було так давно і ця історія така нудна, що про неї ліпше не говорити.

Тому Іван дав пані Белені всі свої золоті дукати, щоб вона зужила їх на музичну освіту Арпада. Йому і так не було шкода цих грошей, розумнійше він не міг би їх зужити. Хто знає з ким він мусів би їх поділити взявши з собою.

В той самий час сталося, що угорський урядовий комісар зарядив довбушу оголосити на ринку міста Х, що кождий маючий німецькі банкноти, мусить принести їх на площу; там зложать їх в стос і спалять. Хто не зробить цього, тому буде зле.

І справді всі, що не хотіли, щоб їм було зле, принесли німецькі банкноти і їх там спалили.

Пані Белені мала також пару сот заощаджених ґульденів. Де вона мала їх подіти? Їй було дуже шкода, що гроші мали кинути до вогню. Тому вона попросила свого богатого сусіда, старого Грека, виміняти їй їх на угорські банкноти.

Спочатку він мало не викинув її за двері, але пізнійше він всеж мав до неї жалість і дав їй за німецькі банкноти угорські.

Він дав їй ще більше.

Тиждень пізнійше він пійшов до неї і сказав їй: „Я не хочу більш заряджувати твоїми грошима, які твій батько полишив мені на шість процентів. Отут твої десять тисяч ґульденів, роби з ними, що хочеш." При цім він виплатив їй угорськими банкнотами переданий йому капітал.

Тиждень пізнійше до міста прийшов иньший комендант, цей був вже німець. Він зарядив знов довбушу оголосити, що мешканці мусять видати угорські банкноти, щоб поспалити їх; хто їх не віддасть, того покарають смертю.

Бідна жінка побігла в роспуці до сусіда і запитала його, що вона мала ... всі гроші, які вона дістала від нього, лежать ще в її шуфляді! Вона мусілаб іти старцювати з своїм сином, колиб вона втратила всі ці гроші. Навіщо, він віддав їй гроші якраз тепер, навіщо він виміняв їй німецькі банкноти, знаючи які обставини мають наступити.

„Хтож міг знати це наперед?" Гримнув на неї Чанта; і він почав скаржитися ще голоснійше: „коли ти жебрачка, то я втричи біднійший. Я не маю жадного сотика в домі, я не знаю, чим я заплачу сьогодня різнику за мясо. Мені спалено сто тисяч ґульденів. Мене зруйновано, я жебрак!"

І він почав так клясти обидві воюючі сторони, що пані Белені мусіла його заспокоювати; най він не кричить, щоб його, борони Боже не почули знадвору та не повісили.

„Про мене най вони почують і повісять мене? Я стану на площі і скажу їм у вічи це, і коли вони мене не повісять, я повішусь сам. Я міркую лише, чи мені повіситися на журавлі колодезя, чи у вежі на мотузі від дзвону."

Пані Белені просила його на бога не робити цього.

„Отже, що я маю робити? — Маю я простягати капелюх за крейцарами? — Тут мої два останні гроші!" І витягши їх з кишені, він почав гірко плакати, його сльози текли струями.

Бідна жінка мусіла його потішати; най він так страшно не журиться, мельник і різник охоче дадуть йому в борг, що він потрібує. І вона майже була готова подарувати йому десятку.

„Ну ти вже побачиш!" промовив старий Грек хлипаючи, „прийди лише до мене завтра і ти побачиш, що я висю тут в моїм коритарі, цього я не переживу."

(Далі буде).

Др. Володимир Галан

ЧЕРЕЗ КИЇВ ДОРОГА НА ЛЬВІВ

(Здобуття Київа Українською Армією 1. вересня, 1919 року.)

Чотири роки, як злучені частини Галицької і Дієвої Армії здобували столицю України — золотоверхий Київ!

Славний був наступ! І в память і науку нашим грядущим поколінням годиться спомянути його в чотирилітню річницю!

Чотири роки, тому ми мали свою державу і бадьору геройську Армію. Сини Галича пройшли Збруч і рука об руку з над Дніпра йшли визволяти матір українських городів Київ.

Як це сталось?

Під напором галерівських військ, ми мусіли залишити галицьку землю та пройти Збруч, в гості до своїх братів.

Через Київ дорога на Львів, залунав клич серед галицького війська і ми в нього вірили. Вірили всі і ждали приказу вперед!

Ми міряли віддаль від Збруча що Київ. Яка велика наша Україна, коли пройти її піхотою! І ми пішли.

Панічний страх огорнув большевиків. Приїхали „мільони" Англичан. Так говорили пронас а ми спокійно йшли вперед.

Як змінився настрій війська! Зпершу не йшли ми охотно на большевиків. Щойно проходячи вглуб краю, ми бачили повстанчі загони, спалені большевиками села, ми зрозуміли, що на Україні бушує лютий ворог, який, як ляхи нищить все що українське. Населенне витало нас нашою мовою, засипало цвітами як це було в Галичині і ми відчули, що це справді наші брати а ми боремось за свободу всего українського народу.

Вся Україна повна могил розстріляних большевиками Українців за те тільки, що говорили або вчили українською мовою. В місточку Корнін наш полковий священник відправляв на прохання місцевої людности панахиду за розстріляних. Зійшлись тисячі народу з цілої околиці. Між розстріляними була одна всіма улюблена учителька. Коли повстанець згадав її імя і ті знущання які вона переживала від большевицьких салдатів, за те що в школі учила українською мовою, розніcся придушений плач серед юрби. А повстанці присягли пімсту! Всі надії на большевиків розвіялись у нас по здобуттю Винниці, де большевики господарили вже довший час. Всі міські зарядження писані російською мовою ні сліду, що Винниця це колишня столиця нашого славного полководця Богуна. А „чека"? Мабуть остане в памяти цей інквизиційний дім обризганий кровію і мозгом мордованих там людий. А цей яр на північ від Винниці? А в ньому тисячі трупів розстріляних чекістами людий, яких розтягали собаки!

Ак раз коли я проглядався, вийшли за місто сотки народу, розкопували могили і глядили за знакомими, кревними. Ніхто не знав, що ділось з тими яких забрали чекісти. Якраз викопали тоді пять людий скованих кольчистим дротом разом. Очевидці розказували, що вперед нім їх розстріляно, мусіли копати собі ями, а відтак сковано їм руки серед страшних знущань.

Тоді бачили ми звірства азіятської, здичілої душі, яка впала на Україну і нищили все своєю злочинною рукою. Навіть ті які щиро вірили в поміч большевиків, з огидою відвернулись від них.

Тим пояснити собі цю подію, що 80 ліьоні золотих рублів, призначених большевиками на розагітовання Галицької Армії не принесли жадних успіхів бо она бачила на власні очі, хто они і які їх дійсні обличчя.

І з Винниці йде страшний удар на Київ. Здобуваєм Калинівку, Козятин, Бердичів, Житомір. Всюди розгромлені большевики панічно тікають.

Вони уміли знущатись над безоружними, а коли прийшлось стати око в око з уоруженим стрільцем, це азіятська душа тікала, як тікали полчища Персів перед героями Леоніда!

Це ціха рабської душі: знущатись над безоружним а з боку ганебно тікати.

—o—

З лінії Козятин-Бердичів-Житомир наступає угруповання до наступу на Київ. Вся армія поділена на три групи: Північна С. С. і II. Галицький Корпус йде на Коростень, Східна група І. і III. галицький Корпус і Корпус Запорожців з Дієвої Армії це ударна група на Київ; Полуднева група в складі одної бригади III. Галицького Корпуса і Решти Дієвої Армії наступає на Одессу.

Найсильніша була ударна група київська і вона мала найбільше задання.

З лінії Козятин-Бердичів повалась она трома кольонами вперед.

І. гал. Корпус посувався на північ від желізниці Козятин-Фастів-Київ, III. гал. Корпус ішов вздовж желізничої лінії, а Запорожський Корпус через Сквиру-Білу Церков мав з полудня наступати на Київ.

Розбивши большевиків на лінії Козятин-Бердичів-Житомир ми посувались майже без бою під Київ. Дорогу чистили нам повстанчі загони, які скрізь напастували ворога. Київщина, це найсвідоміша українська земля, це осідок тодішний повстанців. Там ми з ними стрінулись і заключили братню дружбу. Повстанці розбили большевиків в м. Червоне, Корніні, Брусилові, Макарові. Наша розвідка пішла далеко вперед і принесла звідомлення. Большевики будують охоронну лінію під Київом, копають рови, ставлять дроти і стягають всі сили до рішаючого бою.

Оборонна лінія йде над Ірпенем, біля села Мотижин-Ігнатівка і дальше до Дніпра. Тяжкий буде для нас перехід Ірпеня. Але за те йдем на Київ!

Груга потується окружити місто. Х. бригада піхоти і гарматний полк змінюють напрям походу. З м. Корнін відходить прямо на північ, для охорони лівого крила частин, які виконають прямий наступ на Київ. Дальшим завданням бригади є перетяти житомірське шосе (прямий гостинець між Київом а Житомиром) та желізничу лінію Київ-Коростень, як також недопустити большевицьких частин які йшлиб з Київа на допомогу групі під Мотижином Ігнатівкою. Біля желізночого шляху коло Бярки бої. Раньком 31. серпня начнеться головний наступ на Київ звідомлень большевицькі сили в четверо більші від наших. Принесли нам київську часопись. А там промова Раковського, що Київу не грозить небезпека що вислано проти „Англичан" великі сили...

Ранком 31 серпня 1919 року. Наша бригада вже на ногах. Чудовий день ждемо лиш приказу вперед.

Сегодня побачимо Київ і дамо своїй Державі столицю! Сповняться наші мрії і сегодня ще маятиме синьо-жовтий прапор на вежах нашого старого города! А зробимо це ми-українські стрільці і дамо в дарунок нашій Державі.

Хай весь арод любить її, бо ми окупимо її свою кровію...

Як чудово глядіти на цю геройську народню армію, та слухати брязкіт оружия! Сповняться наші мрії! Ідемо здобувати столицю

СОБОРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ!

Г-р-р-р- Г-р-р-р на південь загреміло... зачали насуп...

Пора і нам вперед!

Від переднього куріня пригнався вістовий...

Пане сотнику! Голошу сахнівня в Ситниках розбив большевиків і пішов в погоню. Здобули два авта і скорострілн. Полонені кажуть, що вислано проти нас з Київа 2. полки, які йдуть по житомірським шоссе. Курінний просить о підмогу.

За хвилину вся бригада і гармати рушили в поміч геройському куріневи. З нервовою силою скочив в бій і розбив ворога впрах!

В Ситниках перший раз війжджаємо на каміну дорогу. А досі лиш пісок та болото. Курінь пігнався вперед, остали лиш сліди з недавного бою трупи та розбитий автомобіль і розкинені кріси. Ведуть полонених між ними два китайці, маляри більшість Москалі. Всі залякані, глядять на нас з якимсь запитом...

Думають мабуть чому не розстрілюють їх. як вони наших...

Ми війшли в ліс. Тягнеться він широко аж до Припяти на північ. Сотні перешукують ліс та виловлюють утикачів.

На південь... гуркіт гармат не утихає. Скоро вперед щоб дати поміч нашим бригадам.

Вістовий від сотень приносить звіт: В лісі на північ від шоссе відпочивають большевицькі частини. Великі обози. Сотня укрита в лісі жде на гарматний огонь. Місце покаже вістовий.

Гармата заїздкає...

А вони ані не думають, що наші машини ждуть на них, а смачо заїдають обід, говорить вістовий.

В лісі крик... курінь з гостинця кидається вліс на поміч сотням...

Ведуть полонених а селянські підводи тікають до нас...

На підводі бараболі та... русскій чай.

Нас забрали силою говорить селянин, та Бог два приїхали ви тай визволили.

Вони ані гадки не мали, що ви вже тут. Ми їхали з Київа. Було їх богато, казали йдуть бити „Англичан" австрійців. Минули ми Ірпень, аж ту їде якийсь большевик, та горлає: Англічане разбілі, тай вони стали тай радяться йти чи ні. Довго радили і врадили підождати. Пригналась якась підвода а на ній ранений салдат. Обступили його питають що і як; Разбіді товариш говорить ім ранений, їх есть мільонна сила не встоїш. Як то почули большевики, та давай драла. Ті з заду завернули в Київ назад, а ті з переду кинулись в ліс, тай там заскочили їх ваші козаки, дай їм Боже здоровя".

Значить більшевицька підмога розбілась сама. Тепер лиш вперед на поміч. До Ірпеня недалеко, вже начинаються київські „дачі". Напротив виходить старий дідуган з бородою: А де Ваш командир питає?

А на що Вам команданта?

Хотів спитати, чи є може тут між Вами мої знакомі. Я бувший міністер фінансів Б. а тепер ховаюсь від большевиків в лісах. Справді ніхто не пізнав, що це колишній міністер.

Досі нема звідомлення від сусідних бригад... Може притисули їх взад?

Чи видно Київ з над Ірпеня? питаєм шановного гостя.

Видно Святошин і Київ спішіть щоб за дня там дібратись.

Поволи огортає умучення від цілоденного напруження і походу.

Вістовий 6. бригади... всі пристановились... веселий несе добрі вісти...

ВОРОГ РОЗБИТИЙ. БРИГАДА ПІДСТУПАЄ ПІД КИЇВ!

Гура залунало по всьому лісу! Слава! і відгомін понісся далеко далеко аж до рідної Галичини, щоб донести нашим мученим батькам, що наша мрія сповнилась і вневдовзі ми підем визволяти їх з ляцьких кайданів.

Київ наш!!! і всі пігнались вперед щоб побачити хоч верхи того святого города. Кінчиться ліс а перед нами ріка Ірпень а дальше Святошин і золоті верхи Київа.

Сотні зупинились і довкруги залягла мертва тишина. Очі стрільців глядили наче до обіцяного краю а устами шептали набожно слова подяки.

Стрільці! Промовив бригадієр.

Наші страждання увінчались успіхом!

Не марно пролята кров наших вірних Товаришів!

Завтра ввійдемо в столицю всеї української землі! Та завданне не скінчилось. Ті що остали підуть дальше, доки не виборемо волі всему українському народові: Від Кавказу по Сян лиш оден буде лан!

Стрільці!

ХАЙ ЖИВЕ САМОСТІЙНА СОБОРНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА! СЛАВА!

І є тисячі стрілецьких грудий піднісь веселий, могучий поклик „СЛАВА".

З Київа залунав гомін дзвона; він голосив світови радісну новину:

ВЖЕ ВОСКРЕСЛА УКРАЇНА!

Філядельфія, Па. 30 серпня, 1923.

ОДНООКІ БЛИЗНЯТА.

В Беші біля Еденбург, в Австрії, — читаємо в „Природничому часописови" народилося теля з двома головами. Як доносивув згадного часопису оглядав це теля, було тоді теляти всего два дни; воно було сильно розвинене, мало одну шию з двома вухами, відси починий розділ на дві голови, отже чотири очей і дві правильно розвинені орди. Подвійна голова була дуже сильна й лежала неповорушно на землі. Одними устами старалися кормити теля. В той сам час до долішно-австрійського музею у Відни принесли заяця з подвійним (чотирма) задними ногами. Всі ці явища, це неповні т. зв. „одноокі близнята". В разі подвійного запліднення яйця розвиваються два зародки. При нормальному розвитку подбають вони на ці близнята, коли то обі части так подібні до себе, що годі розріжнити. Подібно є й з людьми. Коли не вдасться розділити близнят, тоді повстають т. зв. „сіємські близнята". Але і тут є, як доказують примірі, ріжні степені близнят.

—o—

БАЛЬЗАК І ЗЛОДІЙ.

Французькі газети оповідають таку прогоду з життя французького письменника Бальзака. Одного вечера положався Бальзак спати, як зараз увійшов до кімнати злодій-вломник. Почав добиратися до бюрка, старався отворити його. Бальзак, замісць кричати помочі, розсміявся голосно. Несподіваний сміх збетежив злодія. Він звернувся у сторону постелі й побачив у ній Бальзака. Всетаки мав ще на стільки сміливости що спитався Бальзака, чого сміється. Бальзак відповів: „Сміюся, що ви наражуєте своє життя, голову й шию, зовсім безпотрібно. В цьому бюрку і в день ви нічого не найдете". Ця протомність ума вирятувала Бальзака.

ОПОДАТКОВАННЯ ЧУЖИХ СЛІВ.

Одним із обявів сильного розбудження національних почувань в Італії під впливом фашизму є усуванне і страх перед чужими словами. Висловом цього „пуританізму" є проєкт закона, що накладає податок на написи в чужих мовах, пр. „говель", „реставрація", „фризіер" і т. п. Кожня буква такого напису коштує пять лірів податку річно. Треба зазначити, що італійська мова має відносно мало чужих слів.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

провінція Якутск, положена в північно-східній части Сибіру уважаєся Москвою менше адміністративною лучною частю по причині лихої комунікації? По сій причині Центральна Совітська управа задумала створити між Іркутском а Якутском (віддаль 1910 м.) специяльну сполуку авреоплянами яка сподіються буде на услугах 220 днів в році. 10 авреоплянів призначено до сеї услуги, станиці будуть в Іркутск, Усткут, Кіренск, Бодайбо, Олемінет і Такутск. Чи Ви знаєте, що курці, котрі люблять добрий тютюн, волять Мюред турецькі цигаретки паковані в картонові пуделка як ті, що суть з звичайного тютюну і паковані в звичайні пачки?